

Patrimonio cultural... e natural

Os valados, muros e chantos son elementos destacados do patrimonio cultural galego reconecidos por unha boa parte da sociedade. Están presentes en obras senlleiras sobre a cultura popular galega como pode ser o libro Historia de Galiza de Otero Pedrayo, no que Xaquín Lorenzo “O Xocas”, fai un inventario deste elemento da paisaxe. Estes elementos patrimoniais son ben coñecidos dende o punto de vista cultural e paisaxístico pero cunha faciana descoñecida, a súa función ecolóxica. O grupo de seres máis característico en relación ás pedras son os liques, organismos indicadores da calidade ambiental, xa que a súa diversidade está directamente relacionada coa contaminación atmosférica.

Nos muros de pedra seca sitos en lugares lixeiramente húmidos, son comúns os brións e pequenos fentos. Hai unha grande cantidade de plantas de pequeno porte que tamén medran nestas paredes.

Os valados de pedra seca e a agricultura teñen moi boa relación. Neles refúxianse e crían insectos que son depredadores naturais de especies que poden converterse en pragas para os cultivos ou o gando, xogando un importante papel no seu control. Réptiles como o lagarto das silvas, presente no Anexo II da Directiva Hábitats, son tamén habituais do valados, e paxaros que aproveitan as fendas para facer niños e sacar adiante os seus polos.

Beneficios ecosistémicos

Os valados de pedra seca desempeñan un papel esencial na prevención de correntos de terras, inundacións, avalanchas, e na loita contra a erosión e desertización dos terreos, na mellora da biodiversidade e na creación de condicións propicias para a agricultura.

Sabías que...

Entre as especies que se acubillan nos valados podemos atopar especies comúns como a píntega (*Salamandra salamandra*) ou a rá do monte (*Rana parvipalmata*) pero tamén especies catalogadas, escasas ou ameazadas como o cararol de Quimper (*Elona quimperiana*) ou o lagarto das silvas (*Lacerta schreiberi*).

Aproximación ao patrimonio cultural e natural dos valados na paisaxe da Reserva da Biosfera Terras do Miño

Introdución

Os valados son elementos do patrimonio cultural galego construídos sobre o territorio coa finalidade de dividir, deslindar ou separar as terras. Galiza, conta con milleiros de quilómetros de muros de diferente tipoloxía segundo os materiais e técnicas de cada zona xeográfica/comarca. A diversidade de peches é moi grande ao longo do país, así como os materiais e técnicas empregadas pero poderíamos resumilos en tres grandes grupos; pedra, vexetación e madeira.

A UNESCO incorporou no ano 2018 os valados de pedra colocados a xunta seca á lista do patrimonio inmaterial da humanidade.

Peches e valados da Reserva da Biosfera

A Reserva da Biosfera Terras do Miño, ten como un elemento fundamental da súa paisaxe as vedacións con peches de pedra reflexo da relación das comunidades rurais e da vida tradicional co seu entorno como modeladoras da paisaxe.

A Reserva da Biosfera Terras do Miño, ocupa o 39% da provincia de Lugo, sendo unha das RB da Península Ibérica con maior densidade de poboación sendo a única ademais cunha capital de provincia. Na súa extensión, atopamos unha ampla mostra dos vestixios que os asentamentos humanos deixaron ao longo dos tempos.

Tipos de valados de pedra colocados á xunta seca

Dentro da tipoloxía das división de parcelas en pedra seca que se poden atopar na Reserva da Biosfera Terras do Miño están:

Chantos

as pedras (de granito, xisto ou lousa) son planas con formas que poden ser máis ou menos irregulares e van fincadas directamente no chan sobre o lado estreito.

Muros de perpiaño ou cachotaría

o granito é tronzado, cas pedras asentadas unhas enriba das outras sobre a cara de maior lonxitude.

Cachotaría en xunta seca

as pedras empregadas poden ser planas, bastas ou cantos rodados, son minimamente labradas e chamadas cachotes. Colócanse sen ningún tipo de argamasa, empregando as propias pedras como sustento do muro. A última ringleira superior pode estar disposta con orientación horizontal, vertical ou inclinada.

Chantos reforzados con cachotaría en seco

son frecuentes as construcións de valados (que empregan técnicas mixtas) con chantos de lousa ou xistos colocados deixando un oco entre si e reenchéndoo con cachotes a xunta seca.